

Balázs Lovánné

Bucusz B. Kovács Frédától 1900—1969

Valami furcsa dermedtséggel hallgattam a rádió hulláimain bemondott hirt: meghalt B. Kovács Fréda író.

Te is elmentél, Fréda. Itt hagyta az emigrációs életet; a sok-sok küzdelemmel, lelki fájdalmakkal teli életedet. Elmentél és mi csak most tudjuk felmérni igazi értékedet, fáradhatatlan munkásodat, melyet nemcsak irodalmi téren, hanem az ifjuság magyarnak megtartásában is végeztél.

Szomorú jelenség az, hogy mi csak akkor tudjuk valóban értékelni nagyjainkat, amikor az Ur elszólítja őket közülünk.

Kihullott kezedből a toll. Gazdátlan lett az írógépezet, az íróasztalod. Látom kedves mosolyodat a Tankönyv Bizottság bankettjén, ahol örültél nehéz munkád eredményének. Szomorúan mondtad, hogy nem látod az előtted álló személyt, mert a szemed is megromlott. A szived is rosszkodik, s amíg vigasztalalak, megcsókoltalak, az én szememet is elhomályosította a könny. Akkor még nem tudtam, hogy utoljára beszélgetünk.

Az író, az emigrációs élet legszegényebbje, mert anyanyelvén ír, és ezt csak fajtája tudja megérteni és értékelni. Az író szegény marad szellemi kincsével, mert alig, vagy semmit sem kap érte, a megbecsülésen kívül. Pénz kell a könyv kinyomtatásához és egész szívű magyar, aki megérti, pártolja ezt a szellemi erőfeszítést.

B. Kovács Fréda szegény volt, nem kapott, és nem kért, de ő adott: magyar szíve legnagyobb kincsét, Isten áldotta tehetségével megirt könyveit. Az út, melyen haladt, nehéz volt és rögzös.

1900 június 6-án született Erdélyben. Apja katonatiszt volt. Iskoláit Betlenben, Désen, Kolozsvárt végezte a református kollégiumban. Első munkái 1923-ban jelentek meg az "Ellenzék"-ben, "Brassói Lapok"-ban, Reményik Sándor lapjában, a "Páztortűz"-ben. 1924-ben férjhez megy, Balázs Lóránd hunyadmegyei földbirtokoshoz. A házasságból három gyermeke született. A román földreform után 1928-ban Budapestre optált.

Első történelmi regénye: "Rohanó áradat" 1928-ban jelent meg és nagy sikert aratott. 1940-ben már érettségi tétel volt a piaristáknál, később kötelező olvasmány a Ludovika és Bolyai Akadémiákon, csendőr- és rendőrképző iskolákban. Második regénye: "Hóval futta be a szél". Végül 1944 könyvnapjára jelent meg a kétkötetes munkája: a "Halhatatlan harcos". A Résközi Leány Irodalmi Társaság alapító tagja volt.

1945-ben menekült el hazuról. Mindhárom munkáját otthon indexre tették. Most újra nyomás alatt van a "Halhatatlan Harcos" című regénye Argentínában. Nagyobb folytatásokban megjelent munkái: "Keresztuton", "Misék, amiket felejtteni nem lehet". "Tíz éve már", "Gyönyörű völgyünk". Minden jelentősebb emigráns ujságnak munkatársa volt. A "Magyar Nők" két regényét folytatásokban közölte. Írásai a Hungariában, Délamerikai Magyar Hirlapban, Nyugati Magyarországon, a Kárpát című folyóiratban, és a Katolikus Magyarok Vasárnapjában jelentek meg. Részt vett a magyar iskolák és a magyar cserkészlet munkájában; mindenütt, ahol Hazájának, fajtájának tehetett valamit.

Bucsuzom tőled, Fréda, mint kollégától, mint a Magyar Nők munkatársától, ahol együtt irtunk: Te Erdélyt idézted, én az ifjúságit irtam, de lélekben a toll erejével, egyért, Hazánk igazságáért küzdöttünk.

Fájó szívvel veszünk bucsut most tőled. Ujra szegényebbek lettünk egy íróval, egy igaz magyar asszónnyal. Munkád örökre él a magyar irodalomban, s amikor elbucsuzunk tőled, tudjuk, hogy csak a tested fekszik az idegen földben, de a lelked és szellemed mindig közöttünk marad.

Adjon neked a jó Isten örök nyugalmat.

A Bodnár temetkezési otthon kápolnájában szomoru szívvel álltunk ravatalánál. A sok nemzeti színeinkkel átkötött virágkosár a szeretet jele volt. Megilletődve álltak a cserkészlányok diszorséget a koporsójánál. Dr. Papp Gábor bucsubeszédében méltatta a Magyar Iskoláért tett munkáját. Dr. Balló István az Erdélyi Bizottság nevében bucsuztatta, Erdély nagy szülöttjét. Dr. Eszterhás István az írók és a Felszabadító Bizottság nevében beszélt. Fábry György imája, őszintén és buzgón szállt az Egek Urához. Nt. Egyed Aladár művészi orgonajátékával, majd a Himnusz eléneklésével bucsuztunk nagy halottunktól.

December 11-én reggel a Szent Imre r.k. magyar plébániatemplomba vitték B. Kovács Frédát. Ott Ft. dr. Kótai Zoltán végezte a szertartásokat. Beszédének a végén a következőket mondotta:

— Élénken emlékszem, öt évvel ezelőtt, amikor könyveinek kiadásáról beszélgettünk, hirtelen, minden átmenet nélkül így szólt: "Szeretném, ha maga temetne el, ha meghalok..." Most, amikor teljesítem szomoru kötelességemet, látom kívánságának értelmét. Tudta jól, hogy ismerem a magyar írók sorsát, a magyar könyvkiadás mostohaságát, de azt is tudta, hogy a magyar szépen tud temetni: megsiratja a halottat, érdemét felhozza, dicséri azt, akit életében semmibe sem vett, nem támogatott, kigunyolt. Azt kívánta, hogy a halálakor felvillanó fényben szóljak az ő szellemi végrendeletéről.

Ez a végrendelet tulajdonképpen minden, a magyar kultúra fennmaradásáért küzdőnek a kívánsága: azoké, akik a magyar könyvet megírják, akik előállítják, kinyomtatják és akik a betűvetésre, magyar gondolkodásra tanítják a következő nemzedéket. Hármaskívánság ez, mely szól minden magyar felé: Az első kérés az, hogy *becsüljék meg ezeket az áldozatos lelkeket* a többiek, akik a mindennapi kenyérért harcolnak elsősorban. Nem dicsőséget akarnak, tulzott dicséretet, hanem csupán annyit, hogy ne gyalázzák, ne bírálják szeretetlenül munkásságukat, erőfeszítésüket. A második kérés: *támogassák a munkát*, hiszen pénzbe kerül a papír, a gépek használata, a munkabér. Nem akarnak milliomosok lenni mások pénzéből, de a rezsiköltés előteremtéséhez nincs pénze annak, aki a szellemi erőfeszítésben égeti el az életét... A harmadik kérés a legfontosabb: *mutassa meg minden magyar azt, hogy érdemes még értük dolgozni*, hogy nem halt ki belőlük a magyar lélek. A halottnak hiába adnak ételt, nem éled fel attól. A szellemi kincseket hiába öntjük a magyarul már alig beszélők elé, ha lelkük azt már

nem igényli. Az a hit, hogy érdemes dolgozni a magyarságért, az a legnagyobb erőforrás a magyar szellemért, kultúráért harcolók számára.

Eötvös Végrendeletében írja, hogy kettőt kér a sirjának látogatóitól: magyar dalt és könnyet.

— □ —
“Dalt érdemelt, mert költő,
Könnyet, mert szeretett...”

A szentmise után elindult a kis csoport, hogy elkísérje utolsó útjára a hontalanságban, a nélkülözésben, magáramaradottságban is a fajtájához hű magyar nagyasszonyt. A sírnál Fábry György bucsuzott el Tőle megható szavakkal a Magyar Iskola nevében.

Hisszük, hogy szelleme, munkája, alkotása továbbra is világitó fátylaként lesz közöttünk.

T. Dombrády Dóra